

KJJK ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: eesti keel ja kirjandus	Õppeaine: eesti keel
Kooliaste: II	Klass: 5. kl	Tundide arv nädalas: 3 t
Õppeaine kirjeldus (sh ainespetsiifikast lähtuvad erisused)		
<p>Eesti keele valdamine kõnes ja kirjas on eeldus selleks, et eesti kool saaks seista rahvuse ja kultuuri säilimise ja arengu eest.</p> <p>Eesti keele õpetusega taotletakse õpilaste mõtestatud keelekasutust ja keskendutakse praktilise keeleoskuse kujunemisele. Emakeele õpetamine toetub lapse kõnes juba olemas olevate keelestruktuuride teadvustamisele.</p> <p>Ainesisu ülesehitus lähtub keeleteemadest, kuid peab ühevõrra tähtsaks nii sõna-, lause- kui ka tekstitasandit. Tekstiõpetust käsitatakse kui keeleõpetuse lahutamatu osa, mis keskendub võrdselt tekstiloomele ja teksti mõistmisele.</p> <p>Õpetamisel taotletakse funktsionaalse kirjaoskuse omandamist. Loetakse eakohaseid metatekste, mis käsitlevad eelkõige eesti keele alast teavet. Õpitakse kasutama erinevaid lugemisstrateegiaid, mis toetavad tekstist arusaamist.</p> <p>Ainekavas on järgitud teadmiste-oskuste omandamise kindluse põhimõtet. Et oskused saaksid kinnistuda, on õppimises oluline koht kordamisel. Hea emakeeleoskuse saavutamise nimel on otstarbekas kõikide õpitavate teemade juures silmas pidada järgmisi aspekte:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● mõtlemis- ja väljendusoskuse arendamine; ● tähenduse mõistmine ja keeletunnetuse arendamine; ● sõnavara laiendamine, sõnaliikide tundmaõppimine; ● ortoeepia ja ortograafia kinnistamine; ● lausete moodustamine ja tekstiloomine; ● eesti keele sõnaraamatute, teatmeteoste ja õpikute kasutamine nii füüsilisel kujul kui ka veebis. 		
Õpitulemused (sh üldpädevused)		Õppesisu

Õpilane oskab:

- rakendada kaashäälikuühendi õigekirjutusreegleid;
- õigesti kasutada rõhuliiteid *-ki* ja *-gi*;

Sõna tähendus, õige kasutamine, kirjutamine ja hääldamine (ortoeepia)

Ortograafia:

- kaashäälikuühendi õigekiri;

- kasutada suurt algustähte ajalooüundmuste ja riiginimedel kirjutamisel;
- õigesti märkida *i*-d ja *j*-i liitsõna piiril ja tegijanimedes;
- leida sõnadele sünonüüme ja antonüüme, kasutada neid oma tekstides;
- eristada tegu-, nimi-, omadus-, arv- ja asesõnu;
- kirjutada omadussõnu järgnevast nimisõnast lahku;
- kirjutada kaht nimisõna kokku või lahku selgepiirilistel juhtudel (*võrkpall, pildiraamat, venna raamat, sõnajalg*);
- kirjutada kokku liitomadussõnu (*helesinine, süsimust*);
- kirjutada kokku või lahku arvsõnu;
- koostada väit-, küsi- ja käsklauseid nii suulises kui ka kirjalikus kõnes;
- koostada ja kirjavahemärgistada lihtsamaid koond- ja liitlauseid;
- koostada ja kirjavahemärgistada otsekõnega ning üttega lauset (saatelause ees- ja järelasend);
- jutustada oma elamustest ja juhtumustest; • kirjutada lühijuttu.

Üldpädevused

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Õpilane:

- austab vaimseid ja kultuuriväärtusi (keelet kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa);
- väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning arendab teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse;
- kasutab sündmuste, nähtuste või seisukohtade erinevate tahkude väljatoomisel rollimängu, dramatiseeringut, diskussiooni, väitlust, intervjuud vms;

- kaashäälikuühendi erandlik kirjutamine (ülipikk *s* helilise hääliku järel, *gi*- ja *kiliide*, tüve lõpuhääliku ja liite algushääliku kokkulangevus);
- sulghääliku õigekiri liitsõna piiril;
- *i* ja *j*-i õigekiri liitsõna piiril ja tegijanimedes (*tegija*);
- *gi*- ja *ki*-liite õigekiri. Suur ja väike algustäht (ajaloosündmused, riigid);
- liitsõnade ja võõrsõnade poolitamine.

Sõnavara:

- sõnavara rikastamine;
- sõna tähendus (sünonüümid, antonüümid, homonüümid);
- sõna tähenduse sõltumine õigekirjast (*all – hall, buss – puss, majja – maia*);
- sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus ja õigekiri;
- võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi;
- sõnaraamatute kasutamine õigekirja ja sõna tähenduse kontrollimiseks;
- sõnaliigid (nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna, tegusõna);
- sõna ja selle tähendus;
- mitmetähenduslike ning lähedase ja vastandliku tähendusega sõnade kasutamine;
  - sõnavaliku täpsus erinevates tekstides.

Nimisõna:

- nimi ja nimetus;
- liitsõnade moodustamine;
- täiendsõna ja põhisõna;
- liitsõna tähendus ja kasutamine;
- nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine;
- uute nimisõnade moodustamine tuletamise teel, nende õigekiri;
- tuletiste tähendus ja kasutamine.

Omadussõna:

- liitomadussõnad;
- omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (*helesinine, süsimust*);

- tähtsustab kirjalike tööde korrektset vormistamist nii paberandjal kui ka arvutis.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

- omadussõnade tuletamine liidete abil;
- omadussõnade sünonüüme ja antonüüme;

Õpilane:

- on haaratud klassivestlustesse, paaris- ja rühmatöösse;
- kuulab eesmärgistatult kaasõpilasi ja õpetajat;
- tegutseb kuuldu põhjal, annab kuuldule hinnanguid;
- arendab suulist vestlust ja avaldab arvamust;
- peab kinni rühmasisestest kokkulepetest ja käitumismallidest.

Enesemääratluspädevus

Õpilane:

- analüüsib ja kirjeldab ennast ja teisi, annab edasi enesekohast informatsiooni (omadusi, tundeid, mõtteid, võimeid, käitumist);
- kujutab sündmusi ja tegelasi skemaatiliselt, kasutades diskussioonivõrku, loo kaardistamist, sündmuspaiga skeemi, Venni diagrammi vms;
- lööb kaasa töös aktiivõppemeetoditega (rollimäng, dramatiseering, väitlus, suunatud diskussioon jms).

Õpipädevus

Õpilane:

- kaardistab ideid ja kavastab teksti;
- arendab protsesskirjutamise oskust;
- kasutab erinevaid kuulamis- ja lugemisstrateegiaid, nt kaaslase jutu reflekteerimine, kõneleja märguannete tähelepanemine (olulise rõhutamine, näoilmed, žestid), kujutluspiltide loomine (seosed varem kogetuga, antud tegelaste vahel, sündmuspaigates jms);
- teeb märkmeid eesmärgipäraselt (kaart, plaan, joonis, sõnapilv, ajatelg, nimekiri) ja rühmitab infot (tabel, märksõnaskeem vms);
- planeerib efektiivselt oma aega ning püstitab realistlikke eesmäärke.

- omadussõnade õigekiri;
- omadussõnade kasutamine teksti ilmestamiseks.

Arvsõna:

- liigid;
- märkimine kirjas;
- kokku- ja lahkukirjutamine.

Asesõna:

- kasutamine tekstis.

Tegusõna:

- sünonüümika ja mitmetähenduslikkus;
- oleviku- või minevikuvormi kasutamine tekstis;
- eitava ja jaatava kõne kasutamine.

Lause:

- alus ja öeldis;
- aluseta lause;
- lause laiendamine;
- väit-, küsi- ja käsklause kasutamine, nende lõpumärgid;
- korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses;
- koondlause kasutamine tekstis;
- kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine;
- otsekõne ja saatelause;
- saatelause otsekõne ees ja järel;
- otsekõne kirjavahemärgid;
- otsekõne kasutamise võimalusi; • üte ja selle kirjavahemärgid; • üttele kasutamise võimalusi.

Kirjeldus:

- Kirjelduse sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine, eseme ja looma kirjeldamine.

Jutustus:

<p>Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus Õpilane:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine; • sidus lausestus; • otsekõne jutustuses;
<ul style="list-style-type: none"> • arendab teabetekstide abil oskust lugeda teabegraafikat; • koostab teksti põhjal ajatelge, märksõnaskaemi, mõistekaarti, Venni diagrammi, mandalat jms; • valib info rühmitamiseks, seoste loomiseks ja üldistamiseks sobivad mudelid; • teeb skeemide/ kirjutamismudelite järgi loetust kokkuvõtet, kirjeldab ja võrdleb sündmusi/ tegelasi nii suuliselt kui ka kirjalikult; • õpilane arutleb, põhjendab ja argumenteerib skeemide/ diagrammide põhjal loogiliselt; • kirjutab põhi- ja järgarve nii sõnade kui ka numbritega, loeb ning käänab arvsõnu. <p>Ettevõtlikkuspädevus Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • koostab õppeaasta jooksul endale õpimapi; • aitab korraldada klassi- ja kooliüritusi. <p>Digipädevus Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab õppetöös moodsat riistvara (fotoaparaadid, nutitelefonid, tahvelarvutid, diktofonid, arvutid) ettekannete tegemiseks ja loovülesannete juures, nt teksti täiendamisel foto või videoga; • kasutab kaasaegseid elektroonilisi infootsingutehnikaid; • kasutab digitaalseid õigekeelsus- ja sõnavaraallikaid; • koostab ja toimetab tekste tekstitöötlusprogrammides, nt Google Drive'is. 	<ul style="list-style-type: none"> • kuulutus; • kiri; • minavormis jutustamine; • kirja ja ümbriku vormistamine. <p>Arutus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • suuline arvamuse avaldamine; • väite põhjendamine. <p>Kirjutamisprotsess:</p> <ul style="list-style-type: none"> • suuline eeltöö; • kirjutamine kava järgi; • mustand; • oma vigade leidmine ja parandamine; • puhtand; • sõnastusvigade ennetamine (tarbetu sõnakorduse vältimine).

Põhimõisted:

kaashäälikuühend, heliline ja helitu häälik, sulghäälik, tüvi, liide, liitsõna, täiendsõna, põhisõna, tegijanimi, võõrsõna, omasõna, sünonüüm, antonüüm, sõnaliigid, nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna, tegusõna, olevik, minevik, eitav kõne, jaatav kõne, alus, öeldis, väit-, küsi- ja käsklause, lihtlause, liitlause, otsekõne, saatelause, üte, kiri, kirjeldamine, lühijutt, arvamus.

Praktilised tööd ja lõiming kooliüritustega/õppeainetega

Eesti keel on **kõikide õppeainete õppimise vahend ja lõimingu lähtealus** õppeprotsessis. Kõiki õppeaineid õpitakse emakeele abil ja igal õppeainel on oma unikaalsed (samuti üldised) keelenõuded, seetõttu on keelelise suhtlemise oskuste kujunemisel igal õppeainel oma spetsiifilised, aga ka üldised ülesanded. Eesti keele õpe näitab kätte suhted keele, mõtlemise ja õppimise vahel.

Emakeeles õpitu on rakendatav kõikides õppeainetes. Enam kasutame võimalust lõimida kirjanduse, ühiskonna-, inimeseõpetuse ning ajalooa.

Kirjandus: ilukirjanduslike tekstide kasutamine funktsionaalse lugemise arendamiseks.

Ühiskonna- ja inimeseõpetus: saab arutleda ja arendada vestlust vastutuse ja eetika osas; võimalik on mängida läbi erinevaid rolle ja situatsioone, mis meedias või päriselus tekkinud konfliktide/kokkupõrgete tõttu aset võivad leida, ning arutleda, kuidas erinevad pooled end tunda võiksid; kuidas teha vahet tõesel ja vääraral infol jne.

Ajalugu: ajalooajalooperioodi või -sündmuse kohta saab kirjutada kujuteldava uudise, reportaaži või intervjuueerida ajaloolist isikut. Saab lugeda intervjuud mõne kirjanikuga, mille abil sisse juhatada autori tekstide analüüs. Ajakirjanduslikke tekste ja olukordi analüüsides arenevad õpilases kultuuri- ja väärtuspädevus, samuti sotsiaalne- ja kodanikupädevus.

Lõiming kooliüritustega (arendab potentsiaalselt pea kõiki üldpädevusi, nt kultuuri- ja väärtuspädevus, sotsiaalne ja kodanikupädevus, enesemääratluspädevus, õpipädevus, ettevõtlikkuspädevus, digipädevus):

- kadri- ja mardipäev
- jõulupidu
- eesti kirjanduse päev
- EV aastapäev
- emakeelepäev ja eesti keele nädal
- KIKO-klubi üritus
- Etluskonkurss
- Cooli lehte artiklite kirjutamine
- kino ja teatri ühiskülastused (sisukokkuvõtted, nähtu põhjal jutustamine, kirjutamine)

Teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara;
- loeb tekste ladusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest;
- kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära;
- kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi;
- väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.

